

Міністерство освіти і науки України
Інститут спеціальної педагогіки НАПН України

ПРОГРАМА

Зарубіжна література

для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів
для дітей з тяжкими порушеннями мовлення

(8-10 класи)

Київ – 2016

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Викладання курсу «Зарубіжна література» у спеціальних загальноосвітніх школах для дітей з ТПМ до цього періоду відбувалося за тими ж програмами, що й у школах для дітей без мовленнєвих порушень. Однак, незважаючи на наявність чинної програми в основу створення якої покладено особливості мовленнєвого розвитку даної категорії школярів, вчителі-практики наголошують на достатньо низькому рівні опанування знань учнями в рамках окресленого шкільного предмету. Спостереження практиків підтверджуються результатами наукових досліджень, які свідчать про наявність значної кількості помилок в усному мовленні старшокласників і проявляються у своєрідному розвитку лексико-граматичних компонентів мовлення. Безумовно, такий стан розвитку усного мовлення не може не відбиватися на якості засвоєння теоретичних знань, та вимагає розробки особливих підходів до подачі програмового матеріалу з предмету «Зарубіжна література» у школах для дітей з тяжкими порушеннями мовлення.

Програму розроблено на підставі Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1392) із врахуванням Державного стандарту початкової загальної освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 20. 04.2011 р. № 462).

Головна мета вивчення предмета «Зарубіжна література» – прилучення учнів до здобутків зарубіжної літератури і культури, розвиток творчої особистості (читача), формування в неї гуманістичного світогляду, високої моралі, естетичних смаків, а також якостей громадянина України, який усвідомлює свою належність до світової спільноти. Завдання вивчення зарубіжної літератури в школі:

- формування стійкої мотивації до читання художньої літератури, до вивчення зарубіжної літератури як скарбниці духовних цінностей людства;
- ознайомлення учнів із ТПМ з найкращими зразками оригінальної й перекладної літератури («золотого» фонду класики і сучасної);
- поглиблення уявлень про специфіку художньої літератури як мистецтва слова;
- формування читацької та мовленнєвої культури;
- розвиток умінь і навичок учнів сприймати, аналізувати й інтерпретувати літературний твір у культурному контексті, у зв'язках з іншими видами мистецтва, в аспекті актуальних питань сучасності й становлення особистості;
- активізація інтересу до вивчення іноземних мов у процесі читання творів зарубіжних письменників;
- формування поваги до різних мов, культур, традицій, толерантного ставлення до всіх народів, народностей, рас і національностей;

- виховання любові до української мови і літератури як органічної частки світової культури, прагнення до збереження рідної мови, національних традицій і цінностей в умовах глобалізації світу;
- формування духовного світу особистості, її високої моралі, ціннісних орієнтацій;
- розвиток творчих здібностей, культури спілкування, критичного мислення;
- формування етичних уявлень та естетичних смаків;
- розширення культурно-пізнавальних інтересів особистості.

Корекційно-розвивальна мета спрямована на:

- розвиток лексико-граматичної сторони мовлення шляхом збагачення різних лексичних категорій, уміння користуватися лексичними мовними засобами у різних мовленнєвих ситуаціях, формування морфологічних та синтаксичних узагальнень;
- корекцію зв'язного (діалогічного, монологічного) мовлення на основі розвитку умінь граматично правильно логічно висловлювати свої думки, сприймання і відтворення почутого та прочитаного тексту з використанням зорової опори та без неї, за уявленням і уявою, розвиток внутрішнього мовлення;
- розвиток навичок читання та письма.

Структура програми. Програма із зарубіжна літератури для 8-10 класів містить:

- 1) «Пояснювальну записку» у якій визначена нормативна база, мета і завдання предмета, змістові лінії та їх реалізація в програмі, основні підходи і принципи викладання зарубіжної літератури в школі;
- 2) розподіл годин за кожним класом (загальна кількість годин на рік, кількість годин на текстуальне вивчення творів (за розділами), розвиток мовлення, позакласне читання, резервний час);
- 3) зміст навчального матеріалу і державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів (за класами і розділами);
- 4) спрямованість корекційно-розвивальної роботи та очікувані результати.

У програмі реалізовано нову структуру літературної освіти, яка затверджена відповідними нормативними документами: Концепція літературної освіти (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 26.01.2011 р. № 58) і новий Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. Курс зарубіжної літератури в 5-10 класах спрямований на прилучення учнів із ТПМ до читання, шляхом формування:

- стійкого інтересу до літературного читання;
- моральних якостей засобами літератури, їх національній самоідентифікації, розумінню значення української мови та іноземних мов в опануванні здобутків світової культури;
- уявлення про зміст і форму художнього твору, їх складники;

- вміння здійснювати аналіз та інтерпретувати художній твір;
- вміння характеризувати літературних персонажів, виявляти засоби виразності;
- уявлення про оригінал і художній переклад, елементарні вміння та навички порівняння художніх творів в оригіналах і перекладах (із використанням іноземних мов, якими володіють учні);
- розвивати вміння і навички зв'язного мовлення (усного і писемного) у процесі підготовки різних видів робіт (висловлення власної думки щодо прочитаного, характеристика образу, складання плану твору, написання твору на літературну тему тощо).

Вивчення зарубіжної літератури в 8–9 класах побудовано на поєднанні проблемно-тематичного і жанрового принципу. Така структура дає можливість вивчати твори зарубіжної літератури не тільки за хронологією, а й за принципом концентричного розширення (від простого – до складного, від початкових уявлень про літературне явище або творчість письменника – до поглиблення знань про них). Нова структура літературної освіти реалізує принцип перспективності в навчанні, дає можливість учням повертатися до того чи іншого письменника або етапу літератури в різні періоди, виховує у школярів повагу до книги, потребу йти поруч з улюбленими творами й митцями протягом подальшого життя.

Перелік художніх творів для вивчення укладений відповідно до вікових особливостей дітей і підлітків на підставі рекомендацій науковців, учителів, психологів, бібліотекарів, а також результатів досліджень кола дитячого і підліткового читання школярів різних вікових категорій.

Програма є основою для календарно-тематичного та поурочного планування, в якому вчитель, враховуючи запропоновану кількість годин на вивчення тем у межах розділу, розподіляє години на вивчення художніх творів і види навчальної діяльності, планує види роботи, що спрямовані на опанування змісту матеріалу та формування вмінь і навичок учнів, опрацювання різних рубрик програми. Це дасть можливість вчителю вільно і творчо підійти до реалізації програми в кожному класі, врахувати інтереси й рівень підготовки учнів, конкретні умови викладання (наявність художніх текстів; використання інформаційно-комунікаційних технологій; рівень володіння учнями іноземними мовами, знання української мови і літератури, історії та інших предметів; підготовка до контрольного оцінювання тощо).

Літературна освіта в основній школі спрямована на розвиток сформованих (у початковій школі) і формування нових компетентностей і компетенцій.

Відповідно до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти програма із зарубіжної літератури для 8-9 класів забезпечує розвиток ключових компетентностей (уміння вчитися, спілкуватися державною,

рідною та іноземними мовами, інформаційно-комунікаційної, соціальної, громадянської, загальнокультурної), а також спрямована на формування літературної компетентності, яка передбачає:

- розуміння учнями літератури як невід’ємної частини національної і світової художньої культури;
- усвідомлення специфіки літератури як мистецтва слова, її гуманістичного потенціалу і місця в системі інших видів мистецтва;
- знання літературних творів, обов’язкових для вивчення, ключових етапів і явищ літературного процесу, основних світоглядних позицій видатних письменників, усвідомлення їхнього внеску в скарбницю світової культури;
- оволодіння основними літературознавчими поняттями й застосування їх у процесі аналізу та інтерпретації творів;
- формування якостей творчого читача та розвиток читацького досвіду;
- уміння і навички створення усних і письмових робіт різних жанрів;
- уміння орієнтуватися у світі художньої літератури і культури (класичної і сучасної), оцінювати художню вартість творів, порівнювати їх (у різних перекладах; в оригіналах і перекладах, переспівах; втілення в інших видах мистецтва тощо).

Викладання зарубіжної літератури в загальноосвітніх навчальних закладах України здійснюється українською мовою. Твори зарубіжних письменників у курсі зарубіжної літератури вивчаються в українських перекладах.

Літературні явища презентуються учням 8-9 класів у перебігу літературного процесу, у розвитку національних літератур та їхніх взаємозв’язках, у широкому контексті культури. У 8 – 9 класах учні знайомляться з основними етапами літературного процесу на тлі світової культури, зі специфічними особливостями різних родів і жанрів літератури в хронологічній послідовності, навчаються розрізняти різні жанри, аналізують та інтерпретують художні твори не тільки в аспекті їх проблематики, а й художньої вартості. Твори, запропоновані для вивчення в програмі зі зарубіжної літератури, відповідають віковим особливостям учням, вони не є складними для їх сприймання і не надто об’ємними за обсягом. Отримавши основні уявлення про перебіг літературного процесу у 8-9 класах із текстуальним вивченням окремих вершинних творів (доступних для їхнього віку), учні зможуть поглибити ці уявлення протягом наступного етапу навчання.

8-й клас

(35 год., 1 год. на тиждень)

(3 год. – резерв годин для використання на розсуд учителя)

№	К-ть	Зміст	Державні вимоги до рівня	Спрямованість
---	------	-------	--------------------------	---------------

	год.	навчального матеріалу	загальноосвітньої підготовки учнів (за розділами)	корекційно-розвивальної роботи та очікувані результати
1	1	<p>Вступ. Література і культура. Роди літератури (епос, лірика, драма), їхні характерні ознаки. Літературний процес. Основні літературні епохи, напрями, течії, специфіка їхнього розвитку в різних країнах. <i>(ТЛ) Рід літератури, епос, лірика, драма. Початкові поняття про літературний напрям, літературну течію.</i></p> <p><i>(ЛК) Своєрідність культури різних країн, народів, національностей.</i></p> <p><i>(УС) Взаємозв'язки української і зарубіжних літератур.</i></p> <p><i>(ЕК) Порівняння ознак епосу, лірики, драми.</i></p>	<p>Учень (учениця): розрізняє поняття «культура» і «література»; розуміє поняття «літературний процес»; називає основні епохи (періоди) літературного процесу в різних країнах; характеризує поняття «літературний напрям», «літературна течія», розрізняє їх (як ціле та часткове); дає визначення понять «рід літератури», «епос», «лірика», «драма», називає їхні характерні ознаки, демонструє прикладами з прочитаних творів.</p>	<p>Розвиток умінь швидкого орієнтування в системі різних видів літератури, що обумовлені характерними рисами шляхом пошуку необхідної інформації за засвоєним шаблоном.</p> <p>Розвиток контролю за правильністю власної вимови у передбачених педагогом завданнях.</p> <p>Уточнення знань, пов'язаних з розумінням та використанням понять «культура», «література», «літературний процес» з метою подальшого розвитку умінь розрізняти їх, наводити приклади та вводити у словник власного використання.</p>
2	2	<p>СВЯЩЕННІ КНИГИ ЛЮДСТВА ЯК ПАМ'ЯТКИ КУЛЬТУРИ І ДЖЕРЕЛО ЛІТЕРАТУРИ</p> <p>Загальнокультурне значення священних книг народів світу, найвідоміші з них. Священні книги як вихідна основа світових релігій, етичних уявлень, мистецтва різних народів. Веди (огляд). Веди як</p>	<p>Учень (учениця): називає найвідоміші священні книги людства, розуміє їхнє значення для розвитку світових релігій, культури, мистецтва; розповідає про походження та побудову Вед, Біблії, Корану; називає основні міфи (їхні різновиди) священних книг – Вед, Біблії, Корану; переказує окремі міфологічні сюжети</p>	<p>Формування поняття ««міф», «мотив», «тема» шляхом здійснення записів відповідних визначень до літературознавчого словничка з подальшим їх запам'ятовуванням та відтворенням шляхом організації ігор-завдань, спрямованих на засвоєння як їхнього вимовного</p>

	<p>пам'ятка індоєвропейської словесності II-I тис. до н. е. Образи ведійської міфології (боги, напівбоги, герої, ворожі сили, символи та ін.). Космогонічні міфи Вед.</p> <p>Біблія. Старий Заповіт (Створення світу. Каїн і Авель. 10 заповідей). Новий Заповіт (Євангеліє – 2-3 розділи за вибором учителя). Біблія як основа двох релігій – юдейської і християнської. Зв'язок Біблії з історією і міфологією. Структура Біблії, її складники. Ключові ідеї та образи Старого і Нового Заповітів. Морально-філософський зміст біблійних сюжетів і образів.</p> <p>Коран (огляд). Коран – головна книга ісламу. Побудова Корану, охоплення в ньому різних сфер людського життя.</p> <p><i>(ТЛ) Поглиблення понять про міф, міфологічний образ. (ЛК) Утілення сюжетів і образів священних книг людства у мистецтві (література, живопис, музика, скульптура, архітектура, кіно та ін.). (УС) Звернення українських письменників до образів, сюжетів, мотивів Біблії, Корану. Визначні пам'ятки</i></p>	<p>(передбачені програмою <i>характеризує</i> міфологічні образи, символи, що трапляються в сюжетах священних книг; <i>виявляє</i> гуманістичні цінності, утілені у священних книгах людства; <i>пояснює</i> окремі вислови зі священних книг; <i>порівнює</i> священні книги людства як пам'ятки культури – Біблію і Коран, <i>виявляє</i> схожість і відмінності між ними; <i>називає</i> 1-2 твори українських і зарубіжних письменників, які зверталися до образів, сюжетів, мотивів священних книг; <i>розкриває</i> особливості відображення сюжетів і образів священних книг у творах світового мистецтва – живопис, музика, кіно та ін. (1-2 твори за вибором); <i>називає</i> визначні пам'ятки християнства та ісламу в Україні й за кордоном, <i>виявляє</i> в них особливості культури, утілення ідей, сюжетів і образів священних книг.</p>	<p>боку, так і смислового. Розвиток умінь передачі почутого тексту з урахуванням його логіки, композиції сюжету, засобів мовної лексики, синтаксису, шляхом ігрових – вправ. Розвиток умінь висловлювати власні міркування щодо змісту почутого чи прочитаного: виражати власні міркування щодо подій і їх учасників. Актуалізація умінь, будувати власне висловлювання шляхом розповіді про особливості відображення сюжетів і образів священних книг у творах світового мистецтва – живопис, музика, кіно та ін.</p>
--	---	--	--

		<i>християнства та ісламу в Україні й за кордоном. (ЕК) Схожість і відмінність між Біблією і Кораном як пам'ятками культури.</i>		
3	11	<p>АНТИЧНІСТЬ Поняття про античність, її хронологічні межі. Основні етапи, роди і жанри античної літератури. Специфіка розвитку літератури в Давній Греції і в Давньому Римі. Концепція людини і світу в античній літературі (ідея гармонії тілесного і духовного, любов до життя в усіх його проявах, відкриття світу, героїчне служіння, катарсис, поєднання реального і міфологічного та ін.). Давньогрецька міфологія. Основні цикли давньогрецьких міфів. Міфологічна основа героїчного епосу.</p> <p>Міфи троянського циклу. Троя. Паріс викрадає Єлену. Облога Трої. Смерть Ахілла. Троянський кінь (2-3 за вибором учителя). Відображення історичних подій у міфах троянського циклу. Ключові образи циклу, їхній гуманістичний зміст. Міфологічні символи (яблуко розбрату, троянський кінь та ін.).</p>	<p>Учень (учениця): <i>знає</i> загальні особливості розвитку античної літератури; <i>називає</i> видатних представників античної літератури, їхній внесок в історію світової культури; <i>розкриває</i> концепцію людини і світу в античній літературі та її втілення у прочитаних творах; <i>називає</i> основні цикли давньогрецьких міфів (троянський, фіванський, про аргонавтів), їхні ключові міфологічні образи і сюжети; <i>переказує та інтерпретує</i> сюжети троянських міфів, передбачених програмою; <i>характеризує</i> центральні міфологічні образи й символи троянського циклу;</p>	<p>Розвиток умінь аналізувати основні етапи, роди і жанри античної літератури з метою розкриття концепції людини і світу в античній літературі виокремлення головної думки шляхом виконання спеціальних вправ, які передбачають оперування невеликою кількістю матеріалу (наприклад, читання та пояснення прочитаного). Актуалізація навичок самоконтролю за якістю вимови шляхом виконання вправ парами з метою виправлення помилок один одного, а також самоконтролю за власною вимовою під час здійснення переказу (фрагментів міфів).</p>

	<p>Гомер. «Іліада» (огляд). «Двобій Ахілла і Гектора» (пісня 22, вірші 140–410), «Пріам у Ахілла» (пісня 24, вірші 470–670). Гомер та його значення в історії розвитку європейських літератур. Міфологічна основа гомерівського епосу. Образи Ахілла і Гектора. Гуманістичний зміст «Іліади». Катарсис. Особливості розвитку і види лірики в Давній Греції. Тіртеї (VII ст. до н. е.). «Добре вмирати тому...». Ідея захисту рідної країни в елегії. Античний ідеал героя. Авторська позиція. Сапфо (VII–VI ст. до н. е.). «До Афродіти» («Барвношатна владарко, Афродіто...). Звернення у вірші до Афродіти – богині кохання. Образ ліричної героїні, глибина її почуттів і переживань. Давньогрецький театр, його характерні особливості, роль в античному суспільстві. Основні жанри давньогрецької драми – трагедія і комедія. Есхіл (бл. 525–бл. 456 рр. до н. е.). «Прометей закутий». Значення творчості Есхіла для розвитку європейської драми і театру. Утілення міфу про Прометея у</p>		
--	--	--	--

	<p>трагедії «Прометей закутий». Основний конфлікт трагедії. «Дари» Прометея людству. Ідеї служіння, самопожертви, свободи. «Золота доба» давньоримської літератури. Публій Вергілій Марон (70–19 рр. до н. е.). «Енеїда» (огляд, 1-2 уривки за вибором учителя). Зв'язок твору з гомерівським епосом, міфологією. Ідея громадського служіння, утвердження величі держави. Образ Енея та його значення в композиції твору.</p> <p>Квінт Горацій Флакк (65–8 рр. до н. е.). «До Мельпомени» («Мій пам'ятник стоїть...»). Тема мистецтва і призначення митця у творі. Пам'ятник як символ вічності поезії. Розуміння автором значення свого доробку. Публій Овідій Назон (43 р. до н. е. – бл. 18 р. н. е.). «Сумні елегії» («Життя поета» (IV, 10)). Життя та творчість поета. Міфологічний і філософський зміст поеми «Метаморфози» (огляд). Конфлікт митця з владою, трагедія вигнання і сум за батьківщиною у «Сумних елегіях». Образ відторгненого поета. Любов до</p>		
--	---	--	--

		<p>вітчизни як провідна ідея твору (в межах циклу «Сумні елегії»). Вплив античності на розвиток зарубіжної літератури й культури. (ТЛ) Героїчний епос, елегія, ода, віршовий розмір (гекзаметр, пентаметр), трагедія. (ЛК) Вічні образи античності в мистецтві (живопис, скульптура, музика, кіно та ін.). Античні образи й мотиви у творчості письменників різних часів і народів. (УС) Українські переклади творів античних митців. (ЕК) Ахілл і Гектор (порівняльна характеристика образів). Зевс і Прометей у міфах і в трагедії «Прометей закутий» Есхіла. Елегії Тиртея і Овідія.</p>		
4	6	<p>СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ Середньовіччя як доба, її хронологічні межі й специфічні ознаки в історії європейських і східних літератур. Вплив релігії, філософії на літературу і культуру в добу Середньовіччя. Основні жанри середньовічної літератури на Заході й Сході. Особливості розвитку китайської лірики епохи Тан. Лі Бо (701–762). «Печаль на яшмовому ганку»,</p>	<p>Учень (учениця): знає і пояснює хронологічні межі доби Середньовіччя, основні ознаки й тенденції розвитку середньовічних літератур Заходу і Сходу; називає видатних представників середньовічної літератури Заходу і Сходу, визначає їхній внесок у розвиток світової культури; характеризує історичний і культурний контекст розвитку</p>	<p>Розвиток умінь, стисло і лаконічно висвітлювати хронологічні межі доби. Формування навичок порівняння шляхом зосередження уваги на суттєвих ознаках явища з подальшим їх аналізом за допомогою спеціально дібраних вправ, що передбачають багаторазове повторення того ж алгоритму дій (табличне</p>

	<p>«Призахідне сонце навіює думки про гори», «Сосна біля південної галереї» (1-2 за вибором учителя). Основні теми і мотиви лірики митця. Вплив даосизму на його світогляд. Своєрідність пейзажів Лі Бо, утілення в них краси природи і духовного життя. Ду Фу (712–770). «Пісня про хліб і шовк», «Весняний краєвид», «Подорожуючи, вночі описую почуття» (1-2 за вибором учителя). Зв'язок поезії Ду Фу з історичною реальністю. Вплив конфуціанства на його світогляд. Національні образи, символи в ліриці митця. Образ ліричного героя, його сприйняття життя і природи, почуття, мрії, ідеали, дума про батьківщину. Золота доба персько-таджицької лірики, її характерні особливості, видатні представники. Омар Хайям (бл. 1048–після 1122). Рубаї. Лаконізм і місткість жанру рубаї. Основні теми й мотиви творчості Омара Хайяма. Література середньовічної Європи: основні тенденції та жанрово-тематичне розмаїття.</p> <p>«Пісня про Роланда» (X ст.) (2-3 розділи за вибором учителя).</p>	<p>середньовічних літератур; <i>розповідає</i> про основні віхи життя й творчості письменників (твори яких передбачені для текстуального вивчення), про їхню роль у розвитку національних літератур; <i>показує</i> вплив релігії, філософії на художню літературу на прикладі прочитаних текстів; <i>знає</i> ключові періоди й жанри середньовічної літератури на Заході та Сході; <i>дає</i> визначення жанрів «героїчний епос» (середньовічний), «рубаї», «сонет», <i>виділяє</i> їхні жанрові ознаки у прочитаних творах; <i>виявляє</i> основні теми й мотиви в ліриці митців; <i>визначає</i> символи та їхній прихований зміст у творах поетів; <i>характеризує</i> образ ліричного героя у текстах, рекомендованих програмою; <i>знає</i> історичну основу «Пісні про Роланда» та особливості її художнього втілення у творі; <i>переказує, аналізує й інтерпретує</i> окремі частини (епізоди) «Пісні про Роланда»; <i>характеризує</i> образи персонажів «Пісні про Роланда» (Роланд, Карл, Ганелон), <i>визначає</i> засоби їхнього художнього зображення (на прикладі уривків із</p>	<p>складання порівняльної характеристики героїв, усний творчий диктант із зосередженням на суттєвих ознаках, проблемні запитання). Розвиток навичок контролю над власним висловлюванням шляхом виконання вправ «послухай мене» з метою виправлення помилок один одного, а також самоконтролю за власною вимовою під час переказу. Актуалізація умінь інтерпретувати окремі епізоди «Пісні про роланда» шляхом опису власних вражень, емоцій, почуття, роздуми від прочитаних творів.</p>
--	--	---	--

	<p>Історична основа твору й поетичне переосмислення в ньому реальних подій. Патріотичні ідеї в «Пісні про Роланда». Образна система (Роланд, Ганелон, Карл та ін.). Елементи фольклору. Особливості поетичної мови твору. Аліг'єрі Данте (1265–1321). Сонет 11 («В своїх очах вона несе кохання...»). Данте як ключова постать італійського Середньовіччя і переходу до Відродження. Загальна характеристика його творчості. Утілення в сонеті 11 Данте краси високого почуття кохання. (ТЛ) Поглиблення понять про героїчний епос (середньовічний). Рубаї, сонет. (ЛК) Культурні центри Середньовіччя на Сході й Заході. Ключові поняття китайської міфології, філософії (конфуціанство, даосизм), які знайшли відбиток у літературі. Християнство. Іслам. (УС) Українські перекладачі середньовічних творів. (ЕК) Порівняння образів ліричних героїв Лі Бо, Ду Фу, Омара Хайяма. Порівняння персонажів «Пісні про Роланда» (Роланд – Ганелон, Карл – Ганелон).</p>	<p>тексту); <i>висловлює</i> власне ставлення до персонажів та їхніх вчинків; <i>порівнює</i> художні образи персонажів «Пісні про Роланда» (Роланд – Ганелон, Карл – Ганелон); <i>виявляє</i> риси фольклору в «Пісні про Роланда»: символи, повтори, постійні епітети, метафори тощо (на прикладі уривків із тексту за вибором учня); <i>зіставляє</i> образи ліричних героїв у східній поезії (Лі Бо, Ду Фу, Омар Хайям); <i>виявляє</i> актуальний зміст середньовічних творів, вічність порушених у них проблем; <i>знає</i> українських перекладачів середньовічних творів; <i>виявляє</i> особливості художньої мови творів митців (в українських перекладах).</p>	
--	---	---	--

5	7	<p>ВІДРОДЖЕННЯ Епоха Відродження (Ренесансу) в Європі. Гуманізм. Культ античності. Характерні риси ренесансної культури і літератури. Франческо Петрарка (1304–1374). Сонети № 61, 132. Історія кохання в сонетах Ф. Петрарки. Образ ліричного героя та героїні. Втілення гуманістичних ідеалів у поезії митця. Структура сонетів Ф. Петрарки. Вільям Шекспір (1564–1616). Сонети № 66, 116, 130. Виняткова роль В. Шекспіра в розвитку англійської національної літератури і світового мистецтва. Основні теми сонетів В. Шекспіра – кохання до Смаглявої леді, дружба. Відображення внутрішнього світу ренесансної людини (описи природи, змалювання сили почуттів та ін.). Художні особливості сонетів В. Шекспіра.</p> <p>Трагедія «Ромео і Джульєтта» В. Шекспіра. Історія створення. Конфлікт справжнього почуття і забобонів. Оспівування чистого пристрасного кохання Ромео і Джульєтти, вплив кохання на людську особистість (зміни в</p>	<p>Учень (учениця): знає хронологічні межі Відродження, особливості світоглядного перевороту того часу, історичний і культурний контекст, роль античності в розвитку літератури; <i>визначає</i> риси гуманізму в літературних творах доби Відродження; <i>розповідає</i> про ключові віхи життя й творчості митців, <i>розкриває</i> їхній внесок в історію національних літератур і світової культури; <i>дає визначення</i> поняття «сонет», <i>виявляє</i> особливості його структури у творах Ф. Петрарки і В. Шекспіра; <i>визначає</i> провідні теми, мотиви в ліричних творах письменників (сонетах), <i>розкриває</i> специфіку художнього втілення високого почуття кохання; <i>характеризує</i> образ ліричного героя в сонетах Ф. Петрарки, В. Шекспіра; <i>зіставляє</i> образи героїнь у сонетах митців; <i>порівнює</i> оригінали й художні переклади сонетів В. Шекспіра (за умови володіння англійською мовою); <i>розкриває</i> загальнолюдський зміст вічних образів ренесансних творів (Ромео і Джульєтта, Дон Кіхот і Санчо Панса); <i>виявляє</i> жанрові</p>	<p>Корекція навичок самостійного програмування висловлювань шляхом організації ситуацій, що стимулюють учня до встановлення причинно-наслідкових зв'язків та побудувати речення з опорою спочатку на задану конструкцію, а згодом самостійно.</p> <p>Розвиток навичок порівняння шляхом зосередження уваги на епосі відродження, порівнює оригінали й художні переклади сонетів В. Шекспіра, знаходить спільні й відмінні риси поміж ними.</p> <p>Актуалізація умінь порівнювати літературні твори з їх екранізаціями або ілюстраціями (за вибором).</p> <p>Актуалізація навичок самоконтролю за якістю вимови шляхом виконання вправ парами з метою виправлення помилок один одного, а також самоконтролю за власною вимовою під час здійснення переказу (фрагментів роману).</p>
---	---	--	--	--

	<p>характерах головних героїв, їхня еволюція). Проблема життя і смерті. Трактування фіналу. Гуманістична цінність трагедії В. Шекспіра, її популярність серед різних поколінь. Мігель де Сервантес Сааведра (1547-1616). «Дон Кіхот» I частина (огляд, 2-3 розділи за вибором учителя). Історія створення роману, його зв'язок із лицарськими романами, пародійний характер. Особливості сюжету і композиції твору. Конфлікт високих прагнень Дон Кіхота і буденної дійсності, неможливості реалізації ідеалів героя. Дон Кіхот і Санчо Панса – парні образи, у яких утілено високу мрію і прагматизм. «Донкіхотство». Синтез різних жанрових ознак у романі (героїчного епосу, лицарського, авантюрно-пригодницького, філософського роману, пародії). Широта філософського змісту твору, можливість його різних тлумачень. Популярність вічних образів. (ТЛ) Поглиблення поняття про вічний образ, сонет, роман, трагедію. Катрен, терцет, ямб. (ЛК) Образи Ромео і Джульєтти, Дон Кіхота і</p>	<p>особливості творів («Ромео і Джульєтта», «Дон Кіхот»); <i>аналізує</i> ліричні твори (цілісно), драматичні і прозові твори (в окремих частинах і цілісно), <i>виявляє</i> в них морально-філософські проблеми, засоби художньої виразності; <i>розкриває</i> особливості художньої мови творів (в оригіналах і перекладах), <i>наводить</i> відповідні приклади, цитати; <i>знає</i> про втілення сюжетів, образів, мотивів ренесансної літератури у світовому мистецтві (1-2 твори за вибором); <i>називає</i> відомих українських перекладачів творів доби Відродження; <i>виявляє</i> окремі особливості відтворення перекладачем тексту оригіналу засобами української мови (за умови володіння іноземною мовою).</p>	
--	---	--	--

		<p><i>Санчо Панси у світовому мистецтві (живопис, кіно, музика та ін.). Музей В. Шекспіра у Великобританії (Стретфорд-на-Ейвоні). Музей М. де Сервантеса Сааведри в Іспанії (Мадрид). (УС) Видатні українські перекладачі творів Ренесансу. Вершини українського сонету. (ЕК) Порівняння оригіналів і художніх перекладів сонетів В. Шекспіра. Порівняння образів героїнь сонетів Ф. Петрарки та В. Шекспіра, художніх засобів створення жіночих образів.</i></p>		
6	5	<p>ЛІТЕРАТУРА ХХ–ХХІ СТ. У ПОШУКАХ СЕБЕ І ВИСОКОГО ПОЛЬОТУ Антуан де Сент-Екзюпері (1900–1944). «Маленький принц». Людські взаємини, моральні цінності в казці-притчі «Маленький принц». Філософський зміст твору. Художні образи. (1-2 сучасні твори за вибором учнів і вчителя) Річард Бах (нар. 1936). «Чайка Джонатан Лівінгстон». Сюжет твору Р. Баха як філософська метафора людського буття. Алгоричні образи повісті. Утілення прагнення до високої мети в образі чайки Джонатана. Художній</p>	<p>Учень (учениця): виявляє актуальність порушених письменниками тем і проблем; розкриває особливості сюжету і композиції творів, їхні жанрові ознаки; характеризує головних персонажів твору, визначає засоби їхнього створення у тексті; називає жанрові ознаки прочитаних творів; знаходить у прочитаних творах символи та розкриває їхній зміст; зіставляє персонажів творів; розповідає про свої улюблені книжки, пояснює свій вибір, визначає їхні художні ознаки.</p>	<p>Формування поняття «жанр», шляхом здійснення записів відповідних визначень до літературознавчого словничка з подальшим їх запам'ятовуванням та відтворенням шляхом організації ігор-завдань, спрямованих на засвоєння як їхнього вимовного боку, так і смислового. Розвиток умінь передачі почутого тексту з урахуванням його логіки, композиції сюжету, засобів мовної лексики, синтаксису, шляхом ігрових –</p>

	<p>конфлікт і можливість його подолання. Ознаки притчі у творі. Барбара Космовська (нар. 1958). «Буба», «Буба: мертвий сезон». Художній світ Б. Космовської. Батьки – діти, діди – онуки. Ідея поваги й любові до людини. Сімейні цінності у творі. Марина Аромштам (нар. 1960). «Коли відпочивають янголи». Учителька (Марсем) та її учні: два погляди на один світ. Моральні проблеми (сімейні драми, перше кохання, конфлікти батьків і дітей, пошуки шляху в житті та ін.) та їхнє осмислення у творі. (ТЛ) <i>Поглиблення понять про метафору, алегорію. Притча.</i></p> <p>(ЛК) <i>Сучасні літературно-художні видання творів зарубіжної літератури. (УС)</i></p> <p><i>Українські перекладачі творів зарубіжної класики й сучасної літератури. (ЕК)</i> <i>Порівняння образів персонажів.</i></p>		<p>вправ.</p> <p>Розвиток умінь висловлювати власні міркування щодо змісту почутого чи прочитаного: виражати власні міркування щодо подій і їх учасників.</p> <p>Актуалізація умінь, будувати власне висловлювання шляхом розповіді про особливості відображення сюжетів і образів священних книг у творах світового мистецтва – живопис, музика, кіно та ін.</p>
<p>Для вивчення на пам'ять</p> <p>Омар Хайям (2-3 рубаї за вибором учня)</p> <p>Ф. Петрарка. Сонет № 61</p> <p>В. Шекспір. Сонет № 66</p>			

9-й клас

(35 год., 1 год. на тиждень)

(3 год. – резерв годин для використання на розсуд учителя)

№	К-ть год	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки	Спрямованість корекційно-розвивальної
---	----------	-----------------------------	---	---------------------------------------

			учнів (за розділами)	роботи та очікувані результати
1	1	<p>ВСТУП Роди і жанри літератури. Літературні жанри і стилі. Перехідні явища в літературі. (ТЛ) Жанр, стиль. (ЛК) Жанри і стилі як органічні елементи культури. Загальне і національне в структурі жанрів і стилів. (УС) Жанрово-стильові тенденції в українській та зарубіжних літературах на етапах літературного процесу. (ЕК) Специфіка жанрів у різних національних літературах (оповідання, роман, сонет та ін.). Розмаїття індивідуальних стилів митців.</p>	<p>Учень (учениця): дає визначення поняття «жанр», розуміє його зв'язок із родовим поділом літератури; називає жанри, які належать до різних родів (епос, лірика, драма), а також міжродові утворення (наприклад, балада, поема та ін.); визначає жанрові ознаки творів (на прикладі прочитаних текстів); дає визначення поняття «стиль», розрізняє стилі загальні (епох, напрямів, течій) та індивідуальні (стилі письменників); знає складники стилю (тематика, образотворчість, сюжетно-композиційні особливості, поетична мова); визначає стильову своєрідність творів; порівнює окремі жанри в національних літературах (на прикладі прочитаних творів); розкриває особливості індивідуальних стилів митців (на прикладі прочитаних творів).</p>	<p>Корекція навичок контролю за якістю вимови шляхом виконання вправ парами з метою виправлення помилок один одного, а також самоконтролю за власною вимовою під час здійснення переказу сюжетів і образів у мистецтві (творах живопису, музики, кіно, мультиплікації та ін. – за вибором).</p> <p>Корекція навичок послідовної вимови фонем, що входять до складу слів з поступовим збільшенням об'єму лінгвістичних одиниць.</p> <p>Розвиток виразного читання у процесі виконання завдань, які передбачають читання вголос, та зв'язного мовлення (на матеріалі усного переказу).</p>

2	15	<p>БАРОКО І КЛАСИЦИЗМ Бароко як доба і художній напрям у європейській літературі й мистецтві. Видатні представники європейського бароко та їхні здобутки (огляд). Із лірики європейського бароко. Луїс де Гонгора-і-Арготе «Галерник» або Джонн Донн «Щоб мучить мене...» (1 вірш за вибором учителя) Луїс де Гонгора-і-Арготе (1561–1627). «Галерник». Утілення у вірші провідних тем барокової літератури: людина і Доля, блукання людини у Всесвіті, залежність від вищих сил, драматизм духовного життя. Символіка твору. Образ ліричного героя. Джонн Донн (1572–1631). «Священні сонети» (19-й сонет «Щоб мучить мене...»). Напруга почуттів ліричного героя. Символіка. Поетична мова. Історичні умови, філософське та естетичні підґрунтя класицизму. Характерні ознаки класицизму як художнього напрямку. Мольєр (1622–1673). «Міщанин-шляхтич». Мольєр – майстер класицистичної комедії. Художнє новаторство Мольєра у драматургії, вплив його відкриттів на світове театральне мистецтво. Історія створення комедії «Міщанин-шляхтич». Тематика і</p>	<p>Учень (учениця): визначає провідні ознаки бароко як художнього напрямку; <i>розкриває</i> специфіку барокового світосприйняття у прочитаних творах; <i>виявляє</i> у поетичному тексті провідні теми, ідеї, символи бароко, розкриває їхній філософський зміст; <i>аналізує</i> образ ліричного героя вірша, виявляє засоби його створення (монолог, риторичні питання, заглиблення у внутрішній світ, епітети, метафори та ін.), наводить відповідні цитати; <i>розповідає</i> про чинники формування класицизму як літературного напрямку (історичні, філософські, естетичні); <i>називає</i> основні ознаки класицизму, демонструє їх на прикладі комедії Мольєра «Міщанин-шляхтич», а також на прикладі творів (1-2 за вибором) класицистичного мистецтва (живопису, архітектури та ін.); <i>дає</i> визначення поняття «комедія», <i>відрізняє</i> від поняття «трагедія» (що вивчалось</p>	<p>Розвиток умінь виразно читати, вірші, висловлювати власне враження про них, емоційне ставлення до змальованих подій, героїв шляхом виконання спеціальних вправ, які передбачають оперування невеликою кількістю матеріалу (наприклад, читання абзацу з метою визначення головної думки спочатку із заданою конструкцією речення тощо) розподіл героїв та читання їх порізно, переказувати сюжет «Міщанин-шляхтич» (в окремих частинах і цілісно). Корекція навичок контролю за якістю вимови шляхом виконання вправ парами з метою виправлення помилок один одного, а також самоконтролю за власною вимовою під час здійснення переказу сюжетів і образів у мистецтві (творах живопису, музики, кіно, мультиплікації та ін. – за вибором).</p>
---	----	--	--	---

	<p>проблематика твору, його загальнолюдське значення. Основні образи комедії (пан Журден, пані Журден, граф Дорант, графиня Дорімена, Клеонт та ін.). Засоби комічного (гумор, іронія, сатира, сарказм). (ТЛ) Поглиблення понять про вірш (філософський). Комедія, сатира, сарказм. Поглиблення понять про гумор, іронію.</p> <p>(ЛК) Бароко в різних видах мистецтва (живопис, архітектура, музика, паркове мистецтво та ін.). (УС) Бароко в Україні. Класицизм у різних видах мистецтва (живопис, архітектура, музика та ін.). (ЕК) Порівняння образів персонажів (Журден – Клеонт, Журден – Дорант).</p>	<p>раніше); виявляє ознаки комедії у творі Мольєра «Міщанин-шляхтич»; називає основні теми і проблеми в комедії Мольєра «Міщанин-шляхтич»; характеризує персонажів комедії «Міщанин-шляхтич» (окремо і в порівнянні); дає визначення понять «сатира», «сарказм», знаходить приклади сатири й сарказму та інших видів комічного (гумор, іронія), встановлює їхню роль у тексті; розкриває сутність морального уроку, утіленого митцем засобами комедії; відзначає зв'язок комедії Мольєра з народним мистецтвом.</p>	
3	<p>ПРОСВІТНИЦТВО Історичні умови та провідні ідеї Просвітництва. Вплив філософії на літературу й культуру доби. Художні напрями (просвітницький класицизм, просвітницький реалізм, сентименталізм). Джонатан Свіфт (1667–1745). «Мандри Лемюеля Гуллівера» (1 частина). Історія написання твору, зумовлена інтересом суспільства до географічних відкриттів і пошуками</p>	<p>Учень (учениця): розкриває чинники (історичні, філософські, естетичні) розвитку європейської літератури доби Просвітництва; знає основні художні напрями розвитку літератури й мистецтва Просвітництва, називає їхні ознаки, демонструє прикладами з прочитаних текстів і творів мистецтва (за вибором); називає</p>	<p>Розвиток навичок виразного читання творів шляхом (фрагментів або цілісно), виявляє емоційне враження від прочитаного, пояснює своє ставлення. Актуалізація навичок здійснювати порівняння шляхом зосередження уваги на суттєвих ознаках явищ з</p>

	<p>шляхів зміни суспільства. Просвітницькі ідеї у творі. Образ Гуллівера як втілення концепції нової людини. Жанрова своєрідність роману (поєднання реалістичних елементів і соціальної фантастики). Засоби комічного (гумор, іронія, сатира, сарказм). Езопова мова. Йоганн Вольфганг Гете (1749–1832). «Вільшаний король», «Травнева пісня». Роль Й.В. Гете в історії Просвітництва. Нове розуміння природи у ліриці Й.В. Гете. Міфологічний зміст образів вірша «Вільшаний король». Ідея кохання і щастя у «Травневій пісні», ознаки фольклору. Йоганн Крістоф Фрідріх Шиллер (1759–1805). «До радості». Просвітницька ідея об'єднання людства в оді «До радості» Ф. Шиллера. Пафос твору, який став гімном Євросоюзу. <i>(ТЛ) Поглиблення понять про роман, оду. Композиція. (ЛК) Європейське мистецтво доби Просвітництва. (УС) Ідеї Просвітництва в Україні. (ЕК) Порівняння оригіналів і художніх перекладів (у фрагментах і цілісно за умови володіння учнями іноземною мовою).</i></p>	<p>ключові ідеї Просвітництва, <i>виявляє</i> їх у прочитаних творах; <i>знає</i> видатних митців доби Просвітництва (Дж. Свіфт, Й. В. Гете, Ф. Шиллер та ін.), <i>розкриває</i> їхнє значення в культурному перевороті доби; <i>визначає</i> особливості сюжету і композиції роману Дж. Свіфта «Мандри Гуллівера»; <i>розкриває</i> жанрову своєрідність роману «Мандри Гуллівера» (поєднання реалістичних елементів і соціальної фантастики); <i>виявляє</i> специфіку езопової мови Дж. Свіфта; <i>характеризує</i> образ Гуллівера як тип людини нового часу (активної, мислячої, енергійної), <i>визначає</i> художні засоби його створення; <i>знаходить</i> у романі Дж. Свіфта приклади гумору, іронії, сатири, сарказму, <i>визначає</i> їхні функції у творі; <i>розкриває</i> нове розуміння природи у ліричних творах Й. В. Гете; <i>пояснює</i>, чому ода «До радості» Ф. Шиллера стала гімном Євросоюзу</p>	<p>подальшим їх аналізом за допомогою спеціально дібраних вправ, що передбачають багаторазове повторення того ж алгоритму дій (табличне складання порівняльної характеристики героїв, літературний диктант із зосередженням суттєвих ознаках, характеризує образ Гуллівера як тип людини нового часу (активної, мислячої, енергійної), визначає художні засоби його створення. Корекція навичок правильного розподілу мовленнєвого видиху у процесі послідовної вимови фонем, що входять до складу слів (з поступовим збільшенням об'єму лінгвістичних одиниць: від коротких слів до невеликих фраз); правильного наголошування шляхом навмисного привертання уваги учнів до названих умов виразного читання у процесі виконання завдань, які</p>
--	---	---	---

				передбачають читання вголос.
4	16	<p>РОМАНТИЗМ Історичні, естетичні, філософські чинники розвитку романтизму. Основні ознаки романтизму як напряму в літературі й мистецтві. Романтизм у різних країнах. Генріх Гейне (1797–1856). «Книга пісень» («На півночі кедр одинокий...», «Не знаю, що стало зо мною...», «Коли розлучаються двоє...»). Специфіка німецького романтизму і творчість Г. Гейне. «Книга пісень»: особливості композиції збірки, образ ліричного героя, фольклорні елементи (образи, мотиви, символи, жанрові ознаки пісні та ін.). Утілення високого почуття кохання у віршах митця. Особливості поетичної мови творів. Джордж Ноел Гордон Байрон (1788–1824). «Хотів би жити знов у горах...», «Мій дух як ніч...». Поема «Мазепа» або «Паломництво Чайльд Гарольда». Вплив творчості Дж. Байрона на розвиток романтизму в Європі. Протиставлення мрії і дійсності у ліриці поета. Фольклорні та біблійні мотиви у віршах Дж. Байрона. Українська тема в поемі «Мазепа». Специфіка зображення образу гетьмана у</p>	<p><i>Учень (учениця):</i> визначає специфічні ознаки романтизму як художнього напряму в літературі й мистецтві, чинники його розвитку (історичні, естетичні, філософські), національну специфіку в різних країнах; <i>розповідає</i> про основні віхи життя і творчості митців, їхній внесок у духовну скарбницю національних літератур і світу; <i>визначає</i> провідні теми й мотиви ліричних творів письменників-романтиків; <i>аналізує</i> романтичні образи, засоби їхнього створення; <i>знаходить</i> у тексті, називає і розкриває зміст романтичних символів; <i>відзначає</i> зв'язок романтичних творів із фольклором, знаходить відповідні елементи (образи, символи, мотиви, жанрові ознаки тощо); <i>відзначає</i> зв'язок творів із традиціями світової культури (Біблією, філософією, мистецтвом тощо); <i>аналізує</i></p>	<p>Розвиток умінь переказувати основні факти про основні віхи життя і творчості митців, їхній внесок у духовну скарбницю національних літератур і світу. Корекція інтонаційної забарвленості шляхом виразного читання. Розвиток умінь аналізувати зміст тексту з метою відокремлення суттєвих відомостей від несуттєвих, робити висновки на основі здійсненого аналізу. Розвиток розумової операції узагальнення на основі співставлення головної думки та теми тексту з його назвою наприклад «Поема», «Мазепа» або «Паломництво Чайльд Гарольда». Розвиток умінь розуміти послідовність подій, що мають місце у творах; визначати причину та наслідок певних</p>

	<p>твори (монолог героя, романтичний пейзаж як засіб увиразнення образу, динаміка образу та ін.). Відображення духовного життя особистості та суспільства, історії та культури Європи в поемі «Паломництво Чайльд Гарольда». Герой і автор: схожість і відмінність. Особливості віршової організації поеми (спенсерова строфа).</p> <p>ВЗАЄМОДІЯ РОМАНТИЗМУ І РЕАЛІЗМУ Олександр Сергійович Пушкін (1799–1837). Лірика (До А. П. Керн («Я пам'ятаю мить чудову...»), «Я вас кохав...», «Я пам'ятник собі поставив незотлінний...»). «Євгеній Онегін».</p> <p>Значення творчості О. С. Пушкіна для розвитку російської та зарубіжної літератури. Провідні мотиви його лірики. Тема кохання і призначення мистецтва у віршах митця. Взаємодія романтизму і реалізму в романі О. С. Пушкіна «Євгеній Онегін». Реалістичне висвітлення романтичних тем (кохання, відчуження особистості, життя і смерті, розладу мрії та дійсності тощо) і образів (Онегін – Тетяна, Ленський – Ольга). Традиції зарубіжної літератури і культури у творі (вплив Дж. Байрона та ін.). Дзеркальна композиція (лист Тетяни – відповідь</p>	<p>(цілісно) ліричні вірші поетів-романтиків, поему («Мазепа» або «Паломництво Чайльд Гарольда» Дж. Байрона); <i>виявляє</i> жанрові ознаки поеми й роману доби романтизму та взаємодії романтизму із реалізмом (на прикладі творів Дж. Байрона, О. С. Пушкіна, М. Ю. Лермонтова); <i>визначає</i> особливості віршового розміру, строфічної організації поетичних творів (на прикладах прочитаних текстів); <i>відзначає</i> художнє новаторство митців – відкриття нових тем і мотивів, збагачення художньої мови, нові рішення в галузі образотворчості, жанрів тощо; <i>порівнює</i> оригінали (за умови володіння іноземною мовою), художні переклади, переспіви творів письменників; <i>установлює</i> трансформацію байронічних мотивів у російському романтизмі (О. С. Пушкін, М. Ю. Лермонтов); <i>виявляє</i> схожість і відмінності в підходах митців у розкритті теми «пам'ятника» (Горацій, О. С. Пушкін); <i>порівнює</i> образи Євгенія</p>	<p>явищ з опорою на слухове сприймання мовлення педагога</p> <p>Усвідомлення духовно-емоційного світу головних героїв повістей, зміни або незмінність їхніх внутрішніх якостей, демонструє формування реалістичних тенденцій у межах романтизму (на прикладі романів «Євгеній Онегін» О. С. Пушкіна, «Герой нашого часу» М. Ю. Лермонтова).</p>
--	---	--	---

	<p>Онегіна – дуель – лист Онегіна – відповідь Тетяни). Зображення різних сфер життя (історії і сучасності, столиці і провінції, народних звичаїв і кола культурних інтересів суспільства тощо). Художнє новаторство О. С. Пушкіна (у жанрі, мові, авторській позиції, підході до зображення дійсності). Образ автора. Михайло Юрійович Лермонтов (1814–1841). Лірика («Сосна», «І нудно і сумно...», «На дорогу йду я в самотині...»). «Герой нашого часу». Мотиви світової скорботи у ліриці М. Ю. Лермонтова. Зв'язок творчості митця із традиціями європейського романтизму (Дж. Байрона, Г. Гейне та ін.). Особливості розвитку сюжету й композиції в романі «Герой нашого часу». Зв'язок твору з історичною та духовною атмосферою доби. Складність образу Печоріна, засоби його розкриття, духовна трагедія. Печорін у системі інших образів. Новаторство М. Ю. Лермонтова в жанрі роману. <i>(ТЛ) Поглиблення понять про поему (романтична), роман (роман у віршах, філософсько-психологічний), віршовий розмір. Строфа (онегінська).</i> <i>(ЛК) Романтизм у різних видах мистецтва (живопис, музика та ін.).</i> <i>(УС) Україна в житті і творчості</i></p>	<p>Онегіна та Печоріна; <i>розповідає</i> про роль України в житті й творчості митців, <i>пояснює</i> посилення інтересу Європи до України в добу романтизму; <i>знає</i> імена українських перекладачів творів європейських романтиків; <i>розуміє</i> відкритість романтизму як художнього напрямку, його взаємодію з іншими напрямами, <i>демонструє</i> формування реалістичних тенденцій у межах романтизму (на прикладі романів «Євгеній Онегін» О. С. Пушкіна, «Герой нашого часу» М. Ю. Лермонтова); <i>виявляє</i> особливості індивідуальних стилів митців (на прикладі прочитаних творів).</p>	
--	--	---	--

		<p>зарубіжних митців. (ЕК) Порівняння віршів «На півночі кедр одинокий...» Г. Гейне і «Сосна» М.Ю. Лермонтова. Трансформація байронічних мотивів у творчості О.С. Пушкіна і М.Ю. Лермонтова. Тема «пам'ятника» у творчості Горація, О.С. Пушкіна. Порівняння образів Євгенія Онегіна і Печоріна. Порівняння оригіналів, художніх перекладів, переспівів</p>		
		<p>Для вивчення напам'ять Ф. Шиллер. «До радості» Г. Гейне. «Не знаю, що стало зо мною...» М. Лермонтов. «На дорогу йду я в самотині...»</p>		<p>Усвідомлення духовно-емоційного світу головних героїв повістей, зміни або незмінності їхніх внутрішніх якостей, розкриває сутність трактування проблеми в художній творчості Ф. Шиллер, Г. Гейне, М. Лермонтов (за вибором). Корекція умінь виразно розказувати, аналізувати ліричні твори сучасних зарубіжних авторів (за вибором).</p>

10-й клас

(35 год., 1 год. на тиждень)

(4 год. – резерв годин для використання на розсуд учителя)

№	К-ть год	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи та очікувані результати
1	2	<p>Особливості романтизму як художнього напрямку, його естетичні принципи. Специфіка романтичного світосприйняття. Багатство і розмаїття літератури романтизму, її художні відкриття і найвидатніші представники.</p> <p>Адам МІЦКЕВИЧ (1798–1855). “Крим-ські сонети” (№4 “Буря”, №8 Гробниця Потоцької”, №14 “Пілігрим”)</p> <p>Олександр ПУШКІН (1799–1837). “Євгеній Онегін”</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>- <i>характеризує</i> романтизм як великий художній напрям в Європі та США межі XVIII-XIX ст. і називає його характерні ознаки: а) заперечення раціоналізму, культ почуттів людини; б) увага до особистості, її індивідуальних рис; в) неприйняття буденності і звеличення “життя духу”; г) провідні мотиви самотності, світової скорботи (національної туги) і романтичного бунту, нескореності; г) історизм творів і захоплення фольклором;</p> <p>- <i>знаходить приклади</i> конкретного</p>	<p>Розвиток умінь характеризувати романтизм як великий художній напрям в Європі та США, називати його характерні ознаки.</p> <p>Розвиток контролю за правильністю власної вимови у передбачених педагогом завданнях.</p> <p>- Уточнення знань, пов’язаних з розумінням та використанням конкретного втілення згаданих ознак романтизму у творах А.Міцкевича і О.Пушкіна і ілюструє їх цитатами з тексту.</p>

		(скорочено), “До моря”, “Я вас любив...”, “Я мить чудову пам’ятаю...”, “Я пам’ятник собі воздвиг нерукотворний...” (за вибором учителя)	втілення згаданих ознак романтизму в творах А.Міцкевича і О.Пушкіна і ілюструє їх цитатами з тексту.	
2	3	Ернст-Теодор-Амадей Гофман (1776–1822) “Малюк Цахес на прізвисько Ціннобер” “Малюк Цахес” – шедевр романтичної казки-новели. Протистояння митця та філістера – основний її конфлікт. Сатирико-метафоричний зміст твору. Специфіка романтизму Гофмана: переплетіння реальності та нестримної фантазії. Іронія і гротеск у творі.	Учень/учениця: -характеризує Гофмана як багатогранного митця-романтика; -переказує зміст повісті-казки Гофмана, -знаходить у ній характерні риси романтизму; -визначає наявність у “Крихітці Цахесі” іронії і гротеску як важливу рису індивідуального стилю Гофмана; -характеризує образи Цахеса і Балгазара; -висловлює особисте ставлення до проблем, що піднімаються в “Малюкові Цахесі...”, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту; -дає визначення поняття <i>гротеск</i> .	Удосконалення умінь читати мовчки тексти різних стилів. Розвиток практичних умінь характеризувати персонажа казки-новели. Корекція зорових функцій і операцій: уваги, сприймання, пам’яті на графемному матеріалі. Розвиток розуміння прочитаного. Корекція інтелектуальної діяльності (сприймання, порівняння, узагальнення, співставлення, аналіз) у роботі з текстом, його структурою, обсягом, плануванням.
3	2	Джордж Ноел Гордон Байрон (1788–1824) “Мій дух як ніч...”, “Мазепа” Байрон – англійський поет-романтик, фундатор течії байронізму. Провідні мотиви і	Учень/учениця: - характеризує Байрона як видатного англійський поета-романтика; - називає провідні мотиви і домінуючі настрої його творчості: “зарубіжна скорбота” і самотність	Розвиток пам’яті, спрямування роботи на розширення обсягів змісту прочитаного. Розвиток умінь встановлювати причинно-наслідкові зв’язки та залежності в об’єктах і явищах, що

		домінуючі настрої його творчості. Настрої “світової скорботи” у віршах поета. Поема “Мазепа”, історична основа та.	(“Мій дух як ніч...”); нескореність, романтичний бунт (“Прометей”) тощо; - <i>переказує</i> зміст поеми “Мазепа”, визначає її історичну основу та романтичний міф; - <i>характеризує</i> образ Мазепа; - <i>висловлює особисте ставлення</i> до проблем, що піднімаються в поемі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту.	аналізуються. Розвиток зорових та слухових функцій та операцій, що входять до навички читання: увага, сприймання, контроль, пам’ять на графемному матеріалі.
4	4	Романтичний міф. Риси романтичного героя в образі Мазепа Віктор Гюго (1802–1885). “Собор Паризької Богоматері” Віктор Гюго як центральна постать літератури французького романтизму. “Собор Паризької Богоматері” – романтичний історичний роман, його проблематика. Образ собору як композиційний стрижень твору і місткий символ перехідної епохи. Трагічність долі Есмеральди. Еволюція Квазімодо: від раба (“пан і його пес”) до особистості.	Учень/учениця: - <i>переказує</i> близько до тексту ключові епізоди роману; - <i>доводить</i> , що “Собор Паризької Богоматері” є історичним романом: - <i>знаходить</i> зразки середньовічного колориту; - <i>розкриває</i> важливу роль образу собору; - <i>характеризує</i> образи Есмеральди, Клода Фролло; - <i>простежує та ілюструє цитатами з тексту</i> еволюцію образу Квазімодо: від раба (“пан і його пес”) до моральної особистості; - <i>висловлює особисте ставлення</i> до проблем твору, аргументуючи свою точку зору цитатами з тексту.	Корекція операцій прогнозування, слухового контролю під час читання уголос та переказу близького до тексту. Корекція інтонаційно сторони мовлення: плавності, сили голосу під час читання, інтонації відповідно до жанрів та стилів мовлення. Розвиток умінь оцінювати прочитаний текст, задум автора та висловлювати своє ставлення до прочитаного доступними фразами.

			-дає визначення поняття історичний роман.	
5	3	<p>Реалізм як художній напрям XIX ст. Схильність до дослідження впливу суспільства на формування особистості як ознака реалізму.</p> <p>Оноре де Бальзак (1799-1850). “Гобсék”</p> <p>Бальзак – видатний французький письменник, зачинатель соціального реалістичного роману. Влада золота та її філософія в повісті “Гобсек”.</p> <p>Неоднозначний образ “філософа й скнари” Гобсека. Композиція і стиль твору. Бальзак і Україна.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>-характеризує творчість французького письменника Бальзака як визначне явище зарубіжної літератури XIX ст.;</p> <p>-відзначає зв’язок його життя з Україною;</p> <p>-переказує близько до змісту ключові епізоди повісті;</p> <p>-аналізує особливості втілення мотиву влади золота в повісті “Гобсек”;</p> <p>-характеризує образ Гобсека і порівнює образи Фанні Мальво і Анастазі де Ресто; Дервіля і Максима де Трая;</p> <p>-визначає особливості композиції повісті (роль прийому обрамлення: історія про Гобсека “взята в рамку” опису розмови у салоні віконтеси де Гранлье);</p> <p>-висловлює особисте ставлення до проблем, що піднімаються в творі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту.</p>	<p>-Розвиток умінь характеризувати творчість французького письменника Бальзака як визначне явище зарубіжної літератури, виокремлення головної думки шляхом виконання спеціальних вправ, які передбачають оперування невеликою кількістю матеріалу (наприклад, читання та пояснення прочитаного).</p> <p>Актуалізація навичок самоконтролю за якістю вимови шляхом виконання вправ парами з метою виправлення помилок один одного, а також самоконтролю за власною вимовою під час здійснення переказу (фрагментів роману).</p>
6	6	<p>Федір Достоєвський (1821–1881). “Злочин і кара”</p> <p>Творчість Достоєвського як</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>- називає характерні риси літератури реалізму;</p>	<p>Формування поняття «роман» шляхом здійснення записів відповідних визначень до</p>

	<p>одна з вершин російської і всесвітньої літератури. Філософські, етичні й естетичні погляди письменника та їхнє вираження в художніх текстах. Роман “Злочин і кара” як вираження поліфонічного типу художнього мислення. Філософські, соціальні, психологічні й морально- етичні ідеї твору. Еволюція образу Раскольнікова і розвінчання теорії сильної особистості, “надлюдини”. Розкриття складності духовного світу людини. Система образів роману, семантика і символіка його назви.</p>	<p>- <i>визначає</i> творчість російського письменника і філософа Достоевського як одну з вершин ро- сійської і всесвітньої літератури; - <i>акцентує увагу</i> на значному філософському і етичному потенціалі роману “Злочин і кара”; - <i>простежує і підтверджує</i> <i>цитатами</i> з тексту розвиток образу Раскольнікова: від скромного, інтелігентного й доброго студента, який здатен співчувати чужому горю – через убивство старої лихварки та її сестри – до розкаяння вже на каторзі; - <i>висловлює власні судження</i> щодо теорії Родіона Раскольнікова і <i>підтверджує</i> їх прикладами і цитатами з тексту, а також власними життєвими спостереженнями; - <i>тхарактеризує</i> образи Родіона Раскольнікова і Соні Мармеладової; - <i>пояснює</i> сенс і символіку назви “Злочин і кара”; - <i>висловлює особисте ставлення</i> до проблем твору, аргументуючи свою точку зору цитатами з тексту. - <i>ТЛ Дає визначення</i> поняття роман і його різновидів: а) <i>психологічний</i> <i>роман</i>; б) <i>філософський роман</i> .</p>	<p>літературознавчого словничка з подальшим їх запам’ятовуванням та відтворенням шляхом організації ігор-завдань, спрямованих на засвоєння як їхнього вимовного боку, так і смислового. Розвиток умінь передачі почутого тексту з урахуванням його логіки, композиції сюжету, засобів мовної лексики, синтаксису, шляхом ігрових – вправ. Розвиток умінь висловлювати власні міркування щодо змісту почутого чи прочитаного: виражати власні міркування щодо подій і їх учасників. Актуалізація умінь, будувати власне висловлювання шляхом розповіді про особливості відображення сюжетів і образів священних книг у творах світового мистецтва – живопис, музика, кіно та ін.</p>
--	--	--	---

7	6	<p>Лев Толстой (1828–1910). “Анна Кареніна”. Творчість Льва Толстого як найповніший вияв можливостей реалістичної літератури. Образи-характери роману, пластичність змалювання і психологічна глибина. Суперечливий образ Анни. Образ Левіна, його автобіографічна складова.</p>	<p>Учень/учениця: <i>- визначає</i> творчість Л.Толстого як найповніший вияв можливостей реалістичної літератури; <i>- переказує</i> загальний зміст роману “Анна Кареніна”, виділяє ключові епізоди (зустріч Анни і Вронського на вокзалі, побачення Анни з сином тощо); <i>- називає</i> основні проблеми твору (“<i>мысль семейная</i>” /Л.Толстой/); <i>- характеризує</i> образи головних героїв твору в їхній психологічній глибині; <i>- висловлює особисте ставлення</i> до проблем, що піднімаються в творі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту.</p>	<p>Корекція навичок контролю за якістю вимови шляхом виконання вправ парами з метою виправлення помилок один одного, а також самоконтролю за власною вимовою під час здійснення переказу сюжетів і образів у романі “Анна Кареніна” Корекція навичок послідовної вимови фонем, що входять до складу слів з поступовим збільшенням об’єму лінгвістичних одиниць. Розвиток виразного читання у процесі виконання завдань, які передбачають читання вголос, та зв’язного мовлення (на матеріалі усного переказу).</p>
8	4	<p>Новаторські зрушення в літературі другої половини XIX ст. Генрік Ібсен (1828–1906). “Ляльковий дім” Ібсен – норвезький письменник, зачинатель європейської “нової драматургії”. “Ляльковий дім” як соціально-психологічна</p>	<p>Учень/учениця: <i>- переказує</i> близько до тексту зміст п’єси; <i>- дає визначення</i> п’єси “Ляльковий дім” як соціально-психологічної драми; <i>- називає й ілюструє</i> прикладами з тексту втілення рис “нової драми” в “Ляльковому домі”; <i>- характеризує</i> головних дійових осіб</p>	<p>Розвиток мисленневих процесів: аналіз, порівняння, узагальнення у процесі отримання інформації та її обговорення. Розвиток спостережень, умінь робити висновки в їх результаті. Вправляння в умінні здобувати інформацію, в практичному орієнтуванні у навчальних джерелах, в умінні працювати з</p>

		драма. Особливості драматичного конфлікту та розвитку сценічної дії в п'єсі. Аналітична композиція п'єси. Новаторство Ібсена-драматурга.	твору; - <i>висловлює особисте ставлення до проблем, що піднімаються в творі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту.</i> - <i>дає визначення</i> поняття соціально-психологічна драма.	готовою інформацією. Розвиток зв'язного мовлення, темпо-ритмічної сторони мовлення (правильного мовленнєвого дихання, пауз, сили голосу, виразності мовлення, наголосу) (залежно від індивідуальних вимовних можливостей). Розвиток слухового, мовно-рухового контролю за власним мовленням у процесі розповідей.
Підсумок				
9	1	Узагальнення та систематизація вивченого протягом року матеріалу	Учень/учениця: - <i>називає авторів і переказує зміст вивчених протягом року творів;</i> - <i>повторює, узагальнює і систематизує</i> засвоєні протягом навчального року відомості про особливості перебігу світового.	Удосконалення та систематизація знань, умінь і навичок, правильне використання їх у всі видах мовленнєвої діяльності. Розвиток комунікативних умінь виражати свої знання, думки у формі зв'язного вислову.
		Твори для текстуального вивчення на навчальний рік		
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Е.Т.А.Гофман. “Крихітка Цахес”. 2. Дж.Байрон. “Мій дух як ніч...”, “Мазепа”. 3. О.Пушкін. “Євгеній Онегін” (скорочено). 4. В.Гюго. “Собор Паризької Богоматері” (скорочено). 5. О.Бальзак. “Гобсек”. 6. Ф.Достоевський “Злочин і кара” (скорочено). 7. Л.Толстой. “Анна Кареніна” (скорочено). 8. Г.Ібсен. “Ляльковий дім”. 		

	<p>Для вивчення напам'ять</p> <ol style="list-style-type: none">1. Байрон. “Мій дух як ніч...”2. Міцкевич (вірш за вибором учня).3. Пушкін (вірш за вибором учня).
--	---

- **Програму підготувала: Пригода З.С., ст. н. сп. лабораторії логопедії Інституту спеціальної педагогіки НАПН України, к. пед. Наук.**